

Olje- og energidepartementet
postmottak@oed.dep.no

Deres ref.	Deres kontaktperson	Vår ref.	Vår kontaktperson	Dato
		202203411	Martin Eggen	18. august 2022

Høring om forslag til endringer i fornybardirektivet, energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet – Hørings svar fra BirdLife Norge

Vi takker for muligheten til å svare på denne høringen, som dreier seg om endringer i tre direktiver i EU: fornybardirektivet, energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet. Endringene kan være EØS-relevante, og derfor få påvirkning på norsk energipolitikk. Det hadde vært ønskelig at spørsmålet om EØS-relevans var klart og tydelig kommunisert i høringsbrevet.

Flere av endringene som foreslås er kloke, og vil være viktige bidrag i å gjøre Europa uavhengig fra russisk gass og omstille samfunnet fra en fossil til en fornybar økonomi. Økt satsing på solenergi på bygg og energieffektivisering i bygg er tiltak som vil kunne få ned klimagassutslippene i Norge og i EU-landene.

Som en miljøorganisasjon ønsker vi at slike tiltak prioriteres i energiomstillingen, fordi dette gir fornybar energi på en måte som sparer naturareal i størst mulig grad.

Bare ved å se på klima og naturmangfold som deler av de samme komplekse systemene kan vi finne løsninger som maksimerer løsningene for både å bremse klimaendringene og stanse tapet av naturmangfold. Tiltak for å begrense klimaendringene og ta vare på naturen må komme raskt og gå hånd i hånd. Slike tiltak har mange felles goder som vil gi en bærekraftig økonomi og samfunnsutvikling, selv om de ikke alltid vises umiddelbart. Investering i en norsk og europeisk energiovergang må suppleres med omfattende vern og restaurering av natur. Ikke minst må karbonrik natur som myr og våtmarker bevares og restaureres. Vi må både bli karbonnøytral og natur-positiv, og dette må gjennomsyre alle beslutninger på ulikt forvaltningsnivå.

Med dette som bakgrunn reagerer BirdLife Norge sterkt på de planlagte endringene i fornybardirektivet, der man går langt i fjerne miljørettslige skranker og demokratiske prinsipper. Dette er prosesser som skal sikre kunnskapsbasert forvaltning og at tiltak for å fremskaffe mer fornybar energi ikke har uforholdsmessige store konsekvenser for natur og miljø. Innsigelsesinstituttet, krav til kunnskap slik det blir satt krav om i forvaltningslov og naturmangfoldslov, utredningsinstruksen, identifisering av inngrepsfri natur, og Artsdatabanken er blant verktøyene i norsk naturforvaltning. Likevel er manglende i norsk naturforvaltning omfattende. Ikke minst gjelder dette kompetanse og ressurser til god arealplanlegging i kommunene og oppfølging av internasjonale og nasjonale miljømål i alle forvaltningsledd.

På kollisjonskurs med Stortingets ønsker om å ta mer hensyn til natur i fornybarsaker

De siste tiårene har utbygging av fornybar kraft i Norge vært kontroversielt, og skapt stort engasjement. Ikke minst gjelder dette utbygging av vindkraft. Det er nå en felles forståelse (og innrømmelse) blant politikere, byråkrati, miljøbevegelse og befolkning om at konsesjonssystemet rundt utbygging av vindkraft på land har tatt for lite hensyn til natur. Samtidig har den demokratiske forankring vært for dårlig. Det er derfor lagt opp til et endret konsesjonsregimet for vindkraftutbygging.

Deler av EU-kommisjonens forslag er sammenfallende med disse endringene, f.eks. ønsker man å stille strenge krav til at utbyggerne bruker konsesjonen raskt. Også her til lands har det vært et uttalt mål å få ned tiden mellom søknad, innvilget konsesjon og bygging. For BirdLife Norge har det vært viktig å påpeke at tiden mellom gitt konsesjon og bygging må ned. Prosjektet må dessuten være best mulig beskrevet i detaljer når konsesjonen gis. Dette for å sikre et gyldig og oppdatert kunnskapsgrunnlag både for å gi konsesjon og når byggingen starter.

EU-kommisjonen vil opprette «Go-to soner» der behandlingstiden for sol- og vindprosjekter til lands og til havs maksimum skal være ett år. Utenfor slike soner skal søknader behandles i løpet av to år. For å få til dette kreves det mindre tid til konsekvensutredning og mindre demokratisk medvirkninger, bl.a. høringer. Dette er kraftig på kollisjonskurs med de forbedringene man legger opp til i Norge, og det er allerede vedtatt å gi kommunene stor makt i plassering av energianlegg.

BirdLife Norge vil gjerne påpeke at det ikke er hensyn til natur- og miljø som har gjort utbyggingen av energi, eller kutt i fossile utslipp for den del, vanskelig her til lands. Konsesjoner stående ubrukt i årevis etter at de er gitt, endrede utbyggingsløsninger, dårlig overordnet arealplanlegging, sviktende kunnskapsgrunnlag forut for avgjørelser og lite demokratisk forankring er blant faktorene som har gitt høyt konfliktnivå i energisaker.

I de fleste energisaker har omfanget av konsekvensutredninger vært svært dårlig, og først og fremst basert seg på (ofte mangelfull) eksisterende kunnskap. BirdLife Norge har gjentatte ganger påpekt at omfanget av kunnskapsinnhenting må nærme seg det som er vanlig i EU-landet, og at tilfredsstillende konsekvensutredninger om fugletrekk og fugleforekomster i de fleste tilfeller vil måtte gå over flere år. I Norge er det vanskelig å se for seg områder på land og til havs der vi i dag har nok kunnskap til å si at mellom- og storskala energianlegg ikke vil få særlig negative påvirkning på naturmangfold og trekkende arter.

Ikke minst gjelder dette til havs, der man allerede ved Stortingets behandling av St.meld. nr. 34 (2006–2007) *Norsk klimapolitikk* ble det bestemt at det skulle lages en nasjonal strategi for elektrisitetsproduksjon fra vindkraft og andre fornybare energikilder til havs. Rapporten Havvind – forslag til utredningsområder (NVE, 2010) identifiserte totalt 15 egnede arealer (utredningsområder) for havbasert vindkraft, og i 2012 kom den strategiske konsekvensutredningen for havvind. Rapporten avslører store kunnskapshull og nå, 10 år etter, er det gjort lite for å tette kunnskapshullene.

Konklusjon:

BirdLife Norge mener Norge må gi tydelig beskjed om at det ikke er aktuelt for Norge å svekke miljølovgivningen, prinsipper om tilstrekkelig kunnskap forut for beslutninger og demokratiske prosesser når nye energianlegg, herunder vindkraftverk, skal planlegges. BirdLife Norge ber

regjeringen på et tidlig stadium kommunisere at Norge krever å utbygge fornybar energi på en forsvarlig måte, og at EUs forslag til «hurtigbehandling» ikke gjør dette mulig. Norge må alliere seg med EU-land (som har større påvirkning på endelig resultat enn vi har) med lignende utgangspunkt.

Samtidig bør regjeringen sette av betydelig mer midler til kartlegging av naturen. Gode data om natur er avgjørende for å sikre reell økologisk bærekraft når tiltak skal planlegges og realiseres. Det er først og fremst gjennom et slikt arbeid at konsesjonsbehandlinger av energiltak kan gjøres mer treffsikkert og effektivt, samtidig som man øker ivaretagelsen av nasjonale miljømål i prosessene. God kunnskap er en god investering som letter enhver planprosess. Fornybar kraft må dessuten brukes klokt og nøysomt. Økt tilgjengelighet på fornybar kraft må inngå i en overordnet plan for å erstatte fossil energi, ikke øke det totale forbruket av energi.

Vi benytter anledningen til å be Klima- og miljødepartementet (KLD) engasjere seg sterkt i endringsforslagene til EU-kommisjonen. Norsk energipolitikk har stor påvirkning på areal- og naturforvaltningen, og er i stor grad overlappende med KLDs ansvarsområde.

For BirdLife Norge

Kjetil Aa. Solbakken

Kjetil Aa. Solbakken, generalsekretær

KOPI

Klima- og miljødepartementet
Miljødirektoratet